

JERZY ZALEWSKI

Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu

POZNAŃSKI OBSZAR METROPOLITALNY DOŚWIADCZENIA I WNIOSKI ZWIĄZANE Z DELIMITACJĄ OBSZARU*

Abstract: Poznań Metropolitan Area. Experiences and Conclusions Connected with Area's Delimitation. Spatial Development Plan of Poznań Metropolitan Area is a continuation of planistic acts on the topic of Poznań agglomeration. Experiences and conclusions, taken from the agglomeration designers are a base for substantial verification of the methods of planistic activity, during preparing the plan of metropolitan area. Plan of the Metropolitan Area as a new quality document has to be – according to significance of region in the metropolitan towns' net of the state – a base for modern, directed activities and co-operation of territorial governments towards qualitative development of region.

Wprowadzenie

Mówiąc o Poznańskim Obszarze Metropolitalnym, a raczej planie zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego Poznań i strefę jego oddziaływania, jako nowym jakościowo zadaniu planistycznym do wykonania, zgodnie z *Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*¹, chciałbym zilustrować obecny stan trybu jego sporządzenia.

Podobnie jak w większości województw, Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu jako agenda planistyczna Wielkopolskiego Urzędu Marszałkowskiego, przygotowując się do spełnienia obowiązku, wynikającego z *Ustawy*, aktywnie uczestniczyło we wszelkich seminariach i konferencjach dotyczących przedmiotu planu, pod-

* Wyowiedź jest oparta na wnioskach zespołu projektowego WBPP w Poznaniu i wygłoszona na konferencji 19-20 kwietnia 2005 r. w Łodzi.

¹ *Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r.*

staw metodologicznych, a także aspektów prawnych jego sporządzenia. Uczestnictwo w tych spotkaniach było etapem prac przygotowawczych związanych z wywołaniem tematu tego planu.

Zasadnicze czynności związane z przystąpieniem do wywołania planu dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, były także uzależnione od oczekiwanych rozstrzygnięć, które miały być zastosowane w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*. Oczekiwania te, szczególnie dotyczące zasięgu obszaru metropolitalnego, wyznaczenia jego granic, były wkalkulowane w równym stopniu w programowanie realizacji innego ustawowego zadania, związanego z oceną obowiązującego planu województwa i wynikającymi z tej oceny wnioskami dotyczącymi przystąpienia do jego zmiany.

Presja czasu, dla podejmowania decyzji związanych z opracowaniami planistycznymi, szczególnie o tak istotnym znaczeniu, jest bardzo wyczuwalna, a jej stopień wynika także z determinacji związanej z kalendarzem przedwyborczym. Determinacja ta, jest związana z koniecznością podjęcia kroków gwarantujących spełnienie ustawowego obowiązku, oceny aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego województwa ale także, podjęcia decyzji o przystąpieniu do dokonania jego zmiany i potrzeby skutecznego, tzn. szybkiego przeprowadzenia procedury planistycznej.

Wielkopolska ostatecznie, niezależnie od wyników prac nad KPZK i innych zewnętrznych rozstrzygnięć dotyczących obszarów metropolitalnych, co jak się okazuje jest zgodne z kierunkami postępowania większości województw, również w podobnej atmosferze konieczności, podjęła próbę przystąpienia do *Planu zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego*. W tym celu we wrześniu 2004 r. podjęto uchwałę² wywołującą przystąpienie do sporządzenia *Planu zagospodarowania przestrzennego Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego*.

Początkowo decyzja ta była związana z przyjęciem zasady uzyskania planu zagospodarowania przestrzennego POM-u w trybie znacznie wyprzedzającym zmianę planu województwa. *Plan zagospodarowania przestrzennego POM*, uchwalony jako część planu województwa, miał tym samym ułatwić procedury związane ze sporządzeniem nowego zaktualizowanego planu. Uchwalone opracowanie planistyczne dla POM-u, miało także bezpośrednio wykazywać zasadność zmiany całego planu województwa, niezależnie od wniosków wynikających z przeprowadzenia oceny.

² Uchwała nr XXV/405/04 Sejmiku Woj. Wielkopolskiego z 27 września 2004 r.

Już jako obowiązujący *Plan zagospodarowania przestrzennego POM-u*, sam w sobie mógł stanowić argument nie do podważenia na rzecz przystąpienia do nowego planu województwa.

Założenia te, związane z trybem uzyskania obu planów z czasem zaczęły budzić wątpliwości, co potwierdzały także doświadczenia innych województw. Dlatego też uchwała w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Planu zagospodarowania przestrzennego POM*, podjęta w 2004 r, po zweryfikowaniu sposobu podejścia do sporządzenia obu tematów, pozostała na kilka miesięcy, w zakresie proceduralnym, w zawieszeniu.

W lutym 2005 r, została podjęta uchwała w sprawie przystąpienia do sporządzenia aktualizacji *Planu zagospodarowania przestrzennego woj. wielkopolskiego*³. Od tego momentu, równolegle dla obu opracowań, wszczęto konieczne czynności formalno-prawne.

Wywołanie uchwały o przystąpieniu do planu zagospodarowania przestrzennego POM ostatecznie zamknęło stan wyczekiwania na rozstrzygnięcia dotyczące obszarów metropolitalnych w KPZK. Zamknięty został także etap stanu zawieszenia i rozdział rozważań o słuszności, czy wręcz zasadności przystępowania do sporządzenia planu.

Po raz pierwszy obszar metropolitalny, jako obszar problemowy znalazł swoje odzwierciedlenie już w obowiązującym *Planie zagospodarowania przestrzennego woj. wielkopolskiego* uchwalonym w listopadzie 2001 r.⁴ W trakcie prac nad finalizacją tego planu, WBPP było jednocześnie w trakcie opracowywania tematu planistycznego dla obszaru Aglomeracji Poznańskiej.

Prace studialne nad obszarem aglomeracji były przeprowadzane wielokrotnie. Można stwierdzić, że zainteresowanie problematyką zagospodarowania przestrzennego w obszarze aglomeracji poznańskiej było wynikiem konieczności poznania procesów urbanizacji, zachodzących w wyniku rozrastania się miasta. W drugiej połowie lat 90. zainteresowanie to związane było z koniecznością poznania procesów urbanizacji w nowych warunkach społecznych i politycznych tym bardziej, że we wcześniejszych okresach planowanie rozwoju przestrzennego miasta opierano na bardzo optymistycznych prognozach demograficznych i bez uwzględnienia (w programowaniu rozwoju) granic, wynikających z podziału administracyjnego.

Przeprowadzone ostatnio prace nad obszarem aglomeracji wynikały z:

³ Uchwała nr XXXIV/491/05 Sejmiku Woj. Wielkopolskiego z 28 lutego 2005 r.

⁴ Uchwała nr XLII/628/01 Sejmiku Woj. Wielkopolskiego z 25 listopada 2001 r.

- poznania skali procesów zmiany jakości przestrzeni zachodzących w obszarze podmiejskim, związanych z aktywnością planistyczną samorządów gminnych w nowych warunkach prawnych i społeczno-gospodarczych kraju;
- wyciągnięcia wniosków, stosownie do stanu rzeczy wynikającego z zaistniałego systemu planowania, z uwzględnieniem uzyskanej autonomiczności gmin w gospodarce przestrzennej, odczuwalnych już skutków ich działań planistycznych i niezbyt optymistycznych konsekwencji dla ładu przestrzennego;
- ogarnięcia skali zjawisk w przestrzeni, dokonania ich oceny oraz zdefiniowania procesów i tendencji rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego;
- określenia zasięgu i stopnia wzajemnego oddziaływania miasta i terenu podmiejskiego w nowej sytuacji, wynikającej ze struktury administracyjnej kraju.

Podjęcie prac nad aglomeracją było oczywiście wpisane w tryb czynności formalnoprawnych i projektowych, związanych z procedurą opracowania planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Konieczność uwzględnienia obszaru metropolitalnego w tym planie, zbiegła się z zawansowaniem prac nad aglomeracją.

Oceniając dzisiaj ówczesne decyzje związane z wykorzystaniem wyników prac nad aglomeracją, możemy stwierdzić, że głównym celem zastosowanych ustaleń planu województwa, dotyczących obszaru metropolitalnego, było przede wszystkim wyznaczenie zasięgu tego obszaru bardzo ostrożnie potraktowanego pod względem delimitacyjnym. Niepisanym założeniem obowiązującym wówczas, było wskazanie uściślenia zasięgu obszaru we właściwym czasie i na najbardziej aktualnych zasadach.

W tym okresie zainteresowanie warsztatowe obszarem metropolitalnym determinowały także zapisy obowiązującej *Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*.

Świadomość środowiska urbanistycznego o przyszłych zadaniach związanych z opracowaniami planistycznymi dla POM-u spowodowała, że prace WBPP nad Aglomeracją Poznańską, świadomie zostały potraktowane i kontynuowane, jako wstępne rozpoznanie przedmiotu planistycznego. Wszelkie prace nad aglomeracją miały przede wszystkim doprowadzić do stworzenia materiału planistycznego o wartościach merytorycznych mogących stanowić bazę wejściową i porównawczą dla późniejszych prac.

Inicjatywa opracowania tematu aglomeracji poznańskiej, była także związana z zastosowaniem zabiegu taktycznego. Wiązała się z tym, że metropolia i obszar metropolitalny, jako tematy z zakresu planowania regionalnego były wówczas określeniami nośnymi ale tylko jako hasła zapożyczone z obowiązującej *Koncepcji Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*.

Metropolia i obszar metropolitalny, jako tematy planistyczne budziły kontrowersję, co do zasadności przedmiotowej, a także kompetencji sporządzającego.

Z tego powodu wyłaniały się niepewne procedury decyzyjne w sprawach związanych z wszelkimi inicjatywami planistycznymi w tym zakresie. Część podjętych wówczas opracowań o charakterze autorskim, w zakresie problematyki przestrzennej miasta i jego otoczenia, niejednokrotnie nadużywało określenia *metropolia*, *europola*, a szczególnie *obszaru metropolitalnego*. Tytułowa *metropolitalność* tych opracowań, gwarantowała podniesienie ich rangi, jako opracowań nowej generacji. Były podejmowane niejednokrotnie spektakularnie, niezależnie czy dotyczyły czy nie, istoty obszaru metropolitalnego. Dzisiaj opracowania te skutkują tym, że niektóre samorządy gmin postrzegają problematykę obszaru metropolitalnego przez pryzmat „sprzedanych” im wówczas informacji. Obecnie potwierdzają to kontakty wywołane procedurą związaną z obwieszczeniem o przystąpieniu do sporządzenia planu.

Można stwierdzić, że zabrakło wówczas śmiałej decyzji, lub konsekwencji, w kontynuowaniu prac analitycznych czy projektowych, aby materiał uzyskany w pracach nad aglomeracją poznańską mógł stanowić podstawę do szerokich kontaktów i konsultacji samorządowych, instytucjonalnych i zawodowych, choćby dla podniesienia wiedzy i ukształtowania świadomości o czekających nas zadaniach związanych z metropolizacją kraju.

Można pozazdrościć przedstawicielom Wrocławia, którzy wykonali bardzo dobrą robotę i powinni mieć łatwiejsze zadanie do wypełnienia w przyszłości przy sporządzeniu planu zagospodarowania obszaru metropolitalnego.

W świetle ustaleń *Ustawy o pizp* (odnośnik 1) zasięg obszaru metropolitalnego powinien wynikać z koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju. Już pod koniec lat 90., mając na uwadze konieczność przygotowywania się do wykonania zadań planistycznych dla centralnego obszaru województwa, w Wielkopolskim Biurze Planowania Przestrzennego podjęto prace związane z rozpoznaniem relacji w obszarze wzajemnego oddziaływania miasta stolicy Wielkopolski na tereny sąsied-

nie i odwrotnie. Wykonano opracowanie w fazach delimitacji, uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego dla obszaru określonego jako Aglomeracja Poznańska⁵.

Decyzję o podjęciu tematu umożliwiającego przeprowadzenie czynności analitycznych dla obszaru gmin w zasięgu oddziaływania miasta, podejmowano ostrożnie. Było to uzasadnione z tego względu, żeby nie stwarzać wrażenia konkurencyjności dla innych opracowań podejmowanych przez inne jednostki planistyczne. Należy pamiętać, że wraz z kryształizowaniem się ustawowego obowiązku dotyczącego planu zagospodarowania obszaru metropolitalnego rysowała się niepewność związana z tym, na kim ostatecznie ten obowiązek będzie spoczywał. Ostatecznie kwestię tę rozstrzygnęły przepisy *Ustawy*.

1. Aglomeracja Poznańska – obszar i rozwój przestrzenny

Jednym z głównych celów delimitacji obszaru aglomeracji poznańskiej było rozpoznanie i wyznaczenie związków występujących w układach osadniczych pod względem powiązań funkcjonalnych, stopnia zaawansowania procesów urbanizacyjnych oraz walorów potencjalnego rozwoju przestrzennego (ryc. 1). Związki te, także obecnie, stanowią, a w przewidywalnym okresie perspektywicznym będą stanowić, o jakości zintegrowanej całości funkcjonalno-przestrzennej, mimo różnic wynikających ze statusu administracyjnego jednostek terytorialnych wchodzących w ich skład.

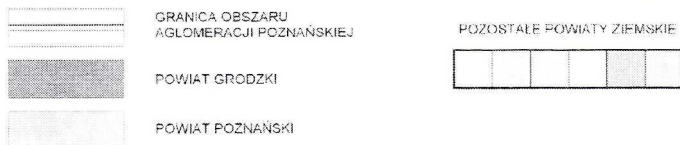
Analizę zaawansowania procesów urbanizacyjnych przeprowadzono na etapie wstępnych prac w odniesieniu do trzech pierścieni gmin otaczających Poznań w trzech aspektach badawczych:

- według kryterium społeczno-ekonomicznego i zagospodarowania przestrzeni, wyrażonego przemianami demograficznymi, w strukturze ekonomiczno-społecznej ludności oraz w zagospodarowaniu przestrzeni;
- według kryterium dostępności komunikacyjnej, wyrażonej 30-minutową izochroną dostępności czasowej środkami komunikacji publicznej oraz 30-kilometrową izochroną odległości;
- według kryterium wynikającego z warunków środowiska przyrodniczego.

⁵ Studium rozwoju przestrzennego aglomeracji poznańskiej – WBPP Poznań 2000-2003.

- gęstością zaludnienia na km²;
- dynamiką wzrostu zaludnienia w latach 1980-1997;
- migracji ludności w latach 1980-1988 i 1989-1997.

The map displays the administrative divisions of the Greater Poland Voivodeship. The city of Poznań is centrally located and shaded. Surrounding districts include Chodzież, Wągrowiec, Oborniki, Śremski, Jarocin, Leszno, and others. The map also shows major roads and geographical features like the Warta River.

Źródło: Ryc. 1-4 – WBPP Poznań, 2000.

większej aktywności demograficznej jest Poznań oraz otaczające je bezpośrednio gminy.

Analiza procesów migracji ludności wykazała zmianę procesów osiedleńczych w strefie oddziaływania miasta, co potwierdza obecna prognoza demograficzna kraju. Migracje ludności występujące w latach 1980-1988 z terenów wiejskich do miast, w tym do Poznania uległy po 1989 r. wyraźnemu osłabieniu na całym analizowanym obszarze. Natomiast w strefie bezpośrednio otaczającej miasto stwierdzono radykalną zmianę kierunków osiedleńczych. W tej strefie wystąpiła przewaga procesów osiedlania się ludności nad jej odpływem.

W ślad za osiedlaniem się ludności, zaszły także przeobrażenia w strukturze społeczno-gospodarczej oraz w zagospodarowaniu przestrzeni. Nastąpiła wyraźna urbanizacja terenu podmiejskiego.

Obszarem wykazującym największe przekształcenia urbanizacyjne jest przede wszystkim miasto Poznań i gminy otaczające. Uwagę zwraca obszar wysokiej aktywności gospodarczej, który szerokim pasem rozciąga się przez badany obszar, dochodząc do gmin Szamotuły i Oborniki oraz na południowym-wschodzie do gmin Śrem i Środa.

Zagospodarowanie przestrzeni scharakteryzowano:

- przeciętną liczbą izb mieszkalnych na km²;
- odsetkiem gospodarstw rolnych i działek rolnych o pow. do 2 ha;
- gęstością dróg gminnych i lokalnych na 100 km²;
- powierzchnią użytków rolnych w ha na mieszkańca.

Analiza zebranych danych potwierdziła ogólną prawidłowość o intensywności procesów urbanizacyjnych wokół miasta Poznania, przez stwierdzenie większej gęstości zabudowy, większej liczby działek rolnych i małych gospodarstw oraz mniejszej powierzchni użytków rolnych przypadającej na mieszkańca.

Wyciągnięto wniosek, że pierwszy pierścień gmin otaczających Poznań w ujęciu planistycznym stanowi strefę zurbanizowaną.

Natomiast o zasięgu kształtowania dalszego rozwoju aglomeracji zadecydowała analiza dotycząca kryterium dostępności do Poznania na następujących kryteriach:

- izochrony 30` dojazdu środkami publicznymi (autobusową i kolejową);
- izochrony 30` dojazdu środkami prywatnymi;
- izochrony odległości 15, 30 i 45 km, odpowiadającej poszczególnym intensywnościom dojazdów.

Z analizy wynikało, że optymalny zasięg bezpośredniego wpływu Poznania na strefę podmiejską wyznacza izochrona odległościowa o promieniu 30 km, która swym zasięgiem obejmuje izochrony czasowe 30' środkami komunikacji publicznej. Odpowiada to ogólnie uznawanym kryterium dostępności do miasta centralnego.

Wysunięto wniosek, że izochrona odległości 30 km od Poznania, obejmując w ogólnym zasięgu drugi pierścień gmin otaczających Poznań – wyznacza potencjalny obszar kierunkowej urbanizacji, czyli strefę urbanizującą się.

Konieczne jest podkreślenie, że w trybie opracowania planu zagospodarowania przestrzennego poznańskiego obszaru metropolitalnego nowego ujęcia będzie wymagać komunikacja i transport kolejowy. Na rozwój pasmowy będzie wpływać zintegrowany transport kolejowy z wykorzystaniem istniejącej sieci dróg szynowych natomiast dalsza urbanizacja wymusi rozbudowę sieci tego transportu.

W badaniach nad kształtowaniem się układu aglomeracji uwzględniono także kryterium wynikające z warunków środowiska przyrodniczego. Za podstawowy uznano obszar wodno-bilansowy Poznańskiego Dorzecza Warty. Został on wyznaczony na podstawie kryterium zlewniowego na potrzeby racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi. PDW obejmuje pierwszy i drugi pierścień gmin otaczających Poznań, z wyjątkiem gmin Duszniki i Środa Wlkp.

Z obszaru objętego opracowaniem, na podstawie wyników analiz do delimitacji wyodrębniono Planistyczny Układ Aglomeracji Poznańskiej (ryc. 2).

Układ ten kształtuje się następująco:

- ośrodek centralny miasto Poznań – ważne skupisko potencjału usługowego w skali kraju, o wysokiej koncentracji miejsc pracy w sektorze III i IV, t.j. w usługach, szkolnictwie wyższym, nauce i informatyce;
- obszar węzłowy – zbiór obszarów ośrodków węzłowych, stanowiących główne skupiska pracy, charakteryzujących się wysokim stopniem zainwestowania miejskiego, oraz wzajemnymi powiązaniami funkcjonalnymi; stanowią go miasta Swarzędz, Luboń, Śrem, Środa Wlkp., Szamotuły i Oborniki;
- obszar zurbanizowany – zbiór jednostek przestrzennych o funkcjach poza rolniczych, wysokiej gęstości zaludnienia oraz silnych związkach funkcjonalno-przestrzennych z ośrodkiem centralnym; obszar ten stanowią gminy bezpośrednio sąsiadujące z ośrodkiem centralnym;

Ryc. 2. Planistyczny układ aglomeracji

- obszary urbanizujące się – funkcjonalnie i przestrzennie związane z aglomeracją, o kształtujących się przede wszystkim funkcjach poza rolniczych, oraz obszary rekreacyjne i intensywnej gospodarki rolnej stanowiące ich uzupełnienie; obszar ten stanowią gminy tworzące drugi pierścień gmin otaczających Poznań oraz gmina Skoki z potencjalną funkcją rekreacyjną.

2. Ogólna charakterystyka aglomeracji

Aglomeracja Poznańska jest położona w centralnej części województwa wielkopolskiego. Obszar jej stanowią dwa pierścienie gmin otaczające Poznań.

Rozległość aglomeracji na kierunku północ – południe wynosi 86 km, a na kierunku wschód-zachód – 75 km. Obszar aglomeracji na kierunku wschód – zachód przecina autostrada A-2, a na kierunku północ-południe rzeka Warta. W miejscu przecięcia się głównej osi komunikacyjnej z główną osią przyrodniczą regionu jest położony Poznań.

Do obszaru aglomeracji zaliczono 28 jednostek gminnych o różnicowanym statusie administracyjnym:

- 3 gminy miejskie,
- 14 gmin miejsko-wiejskich,
- 11 gmin wiejskich.

Obszar aglomeracji stanowią następujące jednostki:

- miasto Poznań – jako ośrodek centralny;
- powiat poznański, w zasięgu którego położone są gminy: Suchy Las, Czerwonak, Swarzędz, Kleszczewo, Kórnik, Kostrzyn, Puszczykowo, Luboń, Mosina, Stęszew, Komorniki, Dopiewo, Buk, Tarnowo Podgórne, Rokietnica, Murowana Goślina, Pobiedziska;
- część powiatu średzkiego, obejmującego gminy: Środa Wlkp., Zaniemyśl;
- część powiatu śremskiego, obejmującego gminy: Brodnica, Śrem;
- część powiatu kościańskiego, obejmującego gminę Czempin;
- część powiatu szamotulskiego, obejmującego gminy: Duszniki, Kazimierz, Szamotuły;
- część powiatu obornickiego, obejmującego gminę Oborniki;
- część powiatu wągrowieckiego, obejmującego gminę Skoki.

Aglomeracja Poznańska zajmuje obszar o pow. 3917 km² co stanowi 13,1% pow. województwa. Jest zamieszkiwana przez 1 007,1 tys. mieszkańców, którzy stanowią 29,9% ludności woj. wielkopolskiego. 78,1% ludności aglomeracji mieszka w 17 miastach, (łącznie z ośrodkiem centralnym).

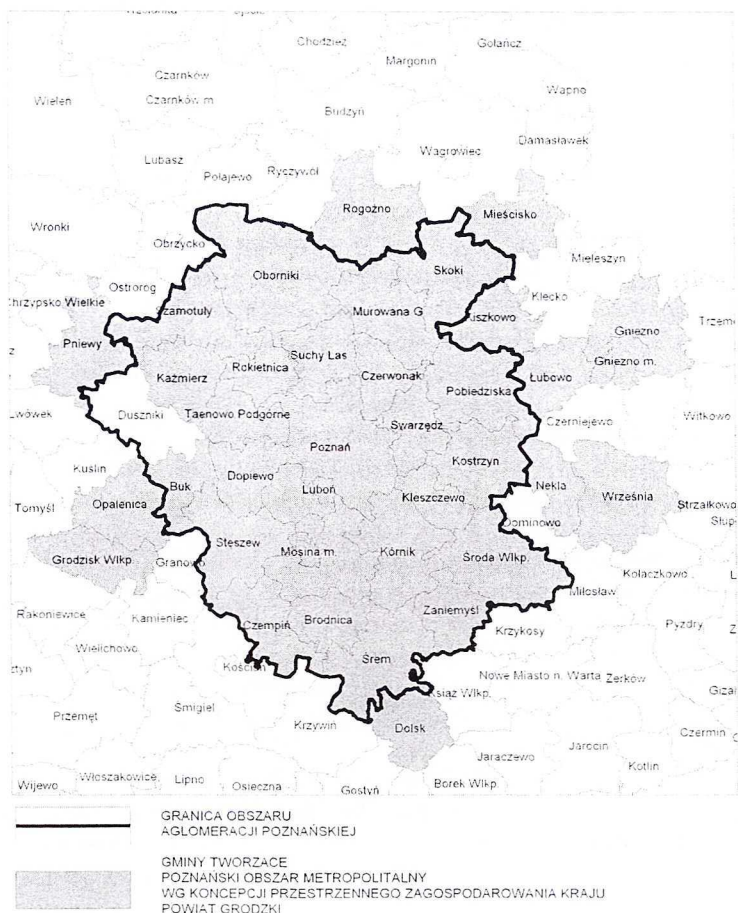
Miasto wojewódzkie Poznań jest największą jednostką osadniczą województwa i aglomeracji, zamieszkuje w nim 571,9 tys. mieszkańców. Ludność Poznania stanowi 56,8% ludności ogółu aglomeracji.

Obszar Aglomeracji Poznańskiej na koniec 2001 r. zamieszkiwało 1 007 136 mieszkańców, którzy stanowili 29,9% ludności woj. wielkopolskiego. W analizowanym okresie (1975-2000) liczba ludności wzrosła

o 149,1 tys. osób, co obrazuje także wskaźnik dynamiki wzrostu – 117,4. Dla porównania wskaźnik dynamiki wzrostu ludności Polski dla tego samego okresu wyniósł 113,0.

3. Zasięg obszaru POM

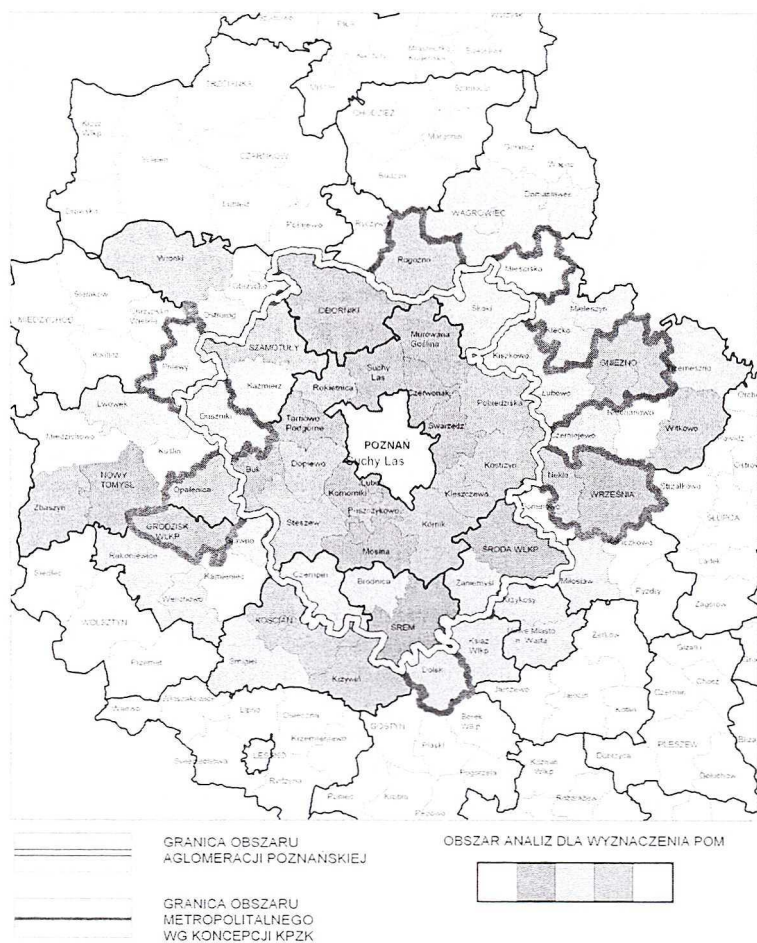
W wyniku prac nad aglomeracją poznańską wyznaczony zasięg obszaru obejmował dwa pierścienie gmin wokół Poznania. Dla takiego obszaru aglomeracji opracowano *Studium rozwoju przestrzennego* wyzna-

Ryc. 3. POM według *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*

czając kierunki rozwoju przestrzennego. Obszar taki, również w *Planie zagospodarowania przestrzennego woj. wielkopolskiego z 2001 r.*, został ustanowiony jako obszar problemowy POM.

W stanowisku WBPP w Poznaniu wyrażonym w piśmie z 1 lutego 2005 r. (ryc. 3), skierowanym do Rządowego Centrum Studiów Strategicznych, biuro opowiedziało się za uwzględnieniem w projekcie KPZK

Ryc. 4. Analizy społeczno-gospodarcze i rzeczywiste powiązania funkcjonalno-przestrzenne jako podstawa delimitacji obszaru metropolitalnego

obszaru, który dla aglomeracji został wyznaczony z uwzględnieniem granic gmin, jako kwalifikowany do sporządzenia *Planu zagospodarowania przestrzennego POM*. W korespondencji zwrócono uwagę, że stanowisko takie uzasadnia „specyfika położenia Poznania” i „charakter struktury przestrzennej osadnictwa centralnej strefy Wielkopolski”. Konieczność rozpatrywania Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego z uwzględnieniem granic powiatów, może być oparta (jeśli zajdzie taka potrzeba) na zasadzie, że przynajmniej jedna gmina zaliczona do aglomeracji kwalifikuje cały powiat, do uwzględnienia w wyznaczaniu obszaru metropolitalnego. Przy takim podejściu uzyskujemy POM obejmujący aż 7 powiatów ziemskich i jeden powiat grodzki. Z różnych względów nie byłoby to uzasadnione. Mając na uwadze skutki wynikające z uruchomienia autostrady, istnieje potrzeba korekty w dotychczasowym wyznaczaniu obszaru uwzględniająca czasową dostępność. W ten sposób zasięg oddziaływania na osi W-Z, zwiększa się o gminy (powiaty) na tych kierunkach. Jak widać rozbieżności w zasięgu wyznaczonego obszaru mogą być bardzo duże.

Rozbieżności w określaniu zasięgu POM uwiadczenia także obszar przyjęty w projekcie *KPZK* z lutego 2005 r, zdefiniowany wprawdzie w granicach gmin, jak w dotychczasowych poznańskich analizach. Skala takich rozbieżności upoważnia do wysnucia wniosków o konieczności jednolitego doboru kryteriów, przy wyznaczaniu obszarów metropolitalnych, wspólnych dla obszaru całego kraju z dopuszczeniem zasad dostosowanych do specyfiki danego regionu.

Uwzględniając niepewne perspektywy związane z centralnym rozstrzygnięciem zasad wyznaczania obszarów metropolitalnych, niezależnie od wyników prac nad sglomeracją poznańską, rozważana jest zasadność dodatkowego przeanalizowania zasięgu POM na podstawie założonego wstępnie większego obszaru analiz społeczno-gospodarczych (ryc. 4).

Należy pamiętać, że o zasięgu obszaru metropolitalnego, wskazanego wprawdzie w *KPZK*, powinny ostatecznie decydować przede wszystkim plany zagospodarowania przestrzennego województw.